

Критерій	Польща	Україна
Організація самоврядування	Рада національної палати виконавців	Асоціація приватних виконавців України
Обов'язкове страхування	Так, з метою покриття відповідальності	Приватний виконавець має мати договір страхування
Дисциплінарна відповідальність	Перед дисциплінарною комісією Міністерства юстиції	Аналогічно - через дисциплінарну комісію або суди

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19971330882>

2. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1403-VIII. Відомості Верховної Ради, 2016. № 29. Ст.535.

3. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII. Відомості Верховної Ради, 2016. № 30. Ст.542.

REFERENCES:

1. O komornikach sądowych i egzekucji. (1997, August 29). [On court bailiffs and enforcement]. Retrieved from: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19971330882> [in Polish].

2. Pro orhany ta osib, yaki zdiisniuiut prymusove vykonannia sudovykh rishen i rishen inshykh orhaniv. (2016, June 2). [On bodies and persons that enforce court decisions and decisions of other bodies]. *Zakon Ukrainy №1403-VIII*. Vidomosti Verkhovnoi Rady. № 29. 535. [in Ukrainian].

3. Pro vykonavche provadzhenia. (2016, June 2). [On enforcement proceedings]. *Zakon Ukrainy №1404-VIII*. Vidomosti Verkhovnoi Rady. №30. 542. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 7.06.2025

УДК 342.9:352.07(477)

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-118-123

Кондратенко Віталій Миколайович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

kondratenkovitals@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6015-8326

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто адміністративно-правові засади функціонування комунального сектору в площині здійснення державної регіональної політики. Комунальні підприємства розглядаються як ключова складова публічного управління, що сприяє підвищенню стандартів життя населення та реалізації стратегічних пріоритетів на регіональному рівні. Їхня діяльність забезпечує оперативне реагування на локальні виклики, розвиток інфраструктури й підтримку соціально-економічного зростання територій.

Доведено, що наявна вітчизняна правозастосовна практика засвідчує низку системних проблем: невизначеність організаційно-правового статусу підприємств, неповнота законодавчого регулювання, а також суперечність між економічною природою діяльності та управлінською підзвітністю. Означені дисбаланси суттєво ускладнюють належне адміністрування. Актуальність проблеми посилюється в умовах децентралізації, зростання безпекових ризиків та обмеженості фінансових ресурсів.

Здійснено аналіз нормативної основи регламентації роботи суб'єктів комунальної форми власності, з-поміж яких Конституція України, законодавчі акти «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регіональної політики», «Про приватизацію державного і комунального майна», «Про публічні закупівлі», а також положення бюджетного та податкового кодексів. Серед актуальних законодавчих змін особливої уваги заслуговує перехід від господарського відання до інституту узуфрукту, що істотно змінює механізми управління майном.

Серед визначальних викликів виокремлено фінансову нестабільність і високу залежність вказаних суб'єктів господарювання від міжбюджетних трансфертів. Це зумовлює дефіцит обігових коштів, стримує залучення інвестицій, уповільнює оновлення матеріально-технічної бази. Значною проблемою залишається фізичне зношення інфраструктури,

насамперед у сферах житлово-комунального господарства та пасажирських перевезень.

Обґрунтована позиція з гарантування повноцінної участі комунального сектору в реалізації державної регіональної політики шляхом впровадження комплексного підходу. Основою має стати модель, що поєднує економічну самостійність, управлінську гнучкість і публічну підзвітність. Передбачено створення дієвих стимулів до розробки інновацій, утвердити ширшу оперативну автономію юридичних осіб при збереженні засобів зовнішнього контролю, запровадити стандарти доброчесності та прозорості. Лише за таких умов можливе формування стійких механізмів місцевого розвитку, заснованого на засадах транспарентності роботи.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, адміністративно-територіальний устрій, децентралізація, державна регіональна політика, комунальна власність, комунальні підприємства, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, публічне управління, регіональний розвиток, суб'єкти регіональної політики.

Kondratenko V. ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF THE ACTIVITIES OF MUNICIPAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF THE IMPLEMENTATION OF MODERN STATE REGIONAL POLICY IN UKRAINE

The article explores the administrative and legal foundations of the functioning of the communal sector within the framework of state regional policy implementation. Communal enterprises are examined as a key component of public administration, contributing to improved living standards and the realization of strategic priorities at the regional level. Their operation enables local self-government bodies to respond effectively to local challenges, develop infrastructure, and support the socio-economic growth of territories.

It is demonstrated that the current domestic law enforcement practice reveals a set of systemic problems, including the uncertain legal status of enterprises, fragmented regulatory provisions, and contradictions between the economic nature of their operation and managerial accountability. These imbalances significantly hinder effective administration. The relevance of the issue is heightened by decentralization processes, growing security risks, and limited financial capacity.

The study analyzes the normative framework governing the operation of entities under communal ownership, including the Constitution of Ukraine, and such legislative acts as the Laws of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine”, “On the Principles of State Regional Policy”, “On the Privatization of State and Communal Property” and “On Public Procurement,” along with provisions of the Budget and Tax Codes. Particular attention is given to recent legislative changes, notably the shift from the right of economic management to the usufruct model, which transforms property governance mechanisms.

The article substantiates the need for ensuring the full-fledged participation of the communal sector in the implementation of state regional policy through a comprehensive approach. This requires a model that integrates economic autonomy, managerial flexibility, and public accountability. It is proposed to establish effective incentives for innovation, broaden the operational autonomy of legal entities while maintaining external oversight, and introduce standards of integrity and transparency. Only under such conditions is it possible to develop sustainable mechanisms for local development based on transparency governance.

Keywords: administrative and legal framework, administrative-territorial structure, decentralization, state regional policy, communal property, communal enterprises, public administration, local self-government, regional development, regional policy actors.

Постановка проблеми. Комунальні підприємства в Україні залишаються ключовим елементом системи публічного управління, відіграють дедалі важливішу роль в утвердженні життєвих стандартів населення та реалізації регіональної політики. Вони дають змогу органам місцевого самоврядування оперативно реагувати на локальні виклики, розбудовувати інфраструктуру і підтримувати соціально-економічний розвиток територій. Сучасна практика правозастосування стикається з низкою системних проблем, зумовлених історичними чинниками та поточними змінами у сфері діяльності органів публічної влади.

Невизначеність організаційно-правового статусу, фрагментарність нормативного забезпечення та суперечність між економічною природою функціонування й адміністративною підзвітністю створюють бар'єри для ефективної роботи підприємств комунального сектору. У цьому сенсі зростає значення адміністративно-правового аналізу механізмів їхньої діяльності, зокрема в аспекті формування та реалізації державної регіональної політики. Актуальність дослідження посилюється потребою у вдосконаленні правового регулювання, що має відповідати викликам сьогодення, децентралізації, безпекової нестабільності та обмежених бюджетних можливостей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливість проблеми діяльності комунальних підприємств у контексті регіонального розвитку досліджуються у новітніх працях С. Дідура, В. Глухової, Х. Кравченко, які акцентують увагу на прозорості та підзвітності у процесах управління в умовах децентралізації. О. Сарапіна, Т. Шрам та ін. аналізують фінансову нестабільність підприємств і пропонують підходи до їх типологізації з урахуванням податкового навантаження та характеру ринку. І. Міняйленко обґрунтовує тісний зв'язок продуктивності комунального сектору з упровадженням інноваційних технологій. Окрему увагу в науковому дискурсі приділено модернізації підходів до управління регіонами в умовах воєнного стану (С. Качмарський, О. Васильєв), зокрема трансформації ролі органів влади та пошуку нових моделей взаємодії на місцях. Водночас правовий вимір функціонування комунального сектору залишається недостатньо висвітленим і потребує комплексного переосмислення.

Метою статті є з'ясування змісту та особливостей адміністративно-правових засад діяльності комунальних підприємств в Україні у зв'язку з вимогами державної регіональної політики, що реалізується в умовах децентралізації, безпекових ризиків і потреб просторового розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правова основа функціонування комунального сектору

закладена в Конституції України, яка визначає принципи державного устрою, гарантує місцеве самоврядування та закріплює засади комунальної власності [1]. Саме на цій базі місцеві ради отримують повноваження щодо створення, управління та контролю за діяльністю підприємств, що є складовою політики децентралізації.

Конкретизація конституційних приписів втілена у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні», який формує правову основу управління об'єктами комунальної власності та визначає засади функціонування суб'єктів, створених на базі майна територіальних громад [2]. Закріплено перелік повноважень місцевої влади, що охоплюють питання користування і розпорядження комунальним майном, заснування юридичних осіб, затвердження статутів, контроль за фінансово-господарською діяльністю.

Норми закону регламентують організаційні процедури та сприяють інституційній взаємодії між підпорядкованими структурами. Встановлено адміністративно-правові інструменти підконтрольності використання майна громади, що сприяє збалансованому управлінню ресурсами і запобігає зловживанням. Таке регулювання гарантує стабільність рішень на місцевому рівні, надає правову визначеність, рівність між самостійністю самоврядування і відповідальністю перед громадою.

Оскільки такі підприємства функціонують у формі суб'єктів господарювання, їхня діяльність тривалий час регулювалася Господарським кодексом України [3]. Проте з набранням чинності нових законодавчих положень, зокрема Закону «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» [4], розпочато переосмислення підходів до правового регулювання господарської діяльності.

Передбачена можливість втрати чинності Господарського кодексу України тягне істотні зміни в регулюванні правового статусу майна комунальних підприємств: замість господарського відання чи оперативного управління планується впровадження права користування (узуфрукту). Це трансформує обсяг майнових повноважень підприємств, змінює ступінь їхньої автономії у відносинах із власником.

Водночас Цивільний кодекс України зберігає провідну роль у регулюванні договірних зобов'язань, правочинів, відповідальності та інших аспектів приватноправових відносин комунальних підприємств [5]. Положення застосовуються до укладення і виконання договорів купівлі-продажу, оренди, підряду, надання послуг, управління майном і відшкодування шкоди. У контексті господарської діяльності саме цивільне законодавство формує базові правила взаємодії з іншими учасниками ринку, незалежно від форми власності, і забезпечує універсальний підхід до вирішення майнових спорів.

Закон України «Про засади державної регіональної політики» відводить важливу роль суб'єктам комунального сектора як виконавчим інструментам реалізації просторового розвитку на місцях [6]. Через них органи місцевого самоврядування втілюють стратегічні цілі, адаптовані до специфіки кожної адміністративно-територіальної одиниці. У межах цієї політики передбачається впровадження інфраструктурних проєктів, модернізація публічних сервісів, а також утримання об'єктів, що мають суспільне значення. Належна робота повинна узгоджуватися з актуальними викликами територій і відповідати пріоритетам, зафіксованим у регіональних стратегіях, програмах розвитку та планах відновлення.

В аспекті управління майновими активами особливого значення набувають положення Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна», які визначають правові засади зміни форми власності, включно з умовами відчуження об'єктів, процедурою продажу та вимогами до прозорості відповідних процесів [7]. Адміністративно-правове регулювання в цій сфері має на меті досягти збалансований підхід до розпорядження активами, що перебувають у власності територіальних громад, уникати нераціонального вибуття з комунального сектора.

Закон прямо впливає на довгострокову стабільність і функціональну цілісність публічного майнового комплексу, встановлює правові запобіжники проти безсистемного і непрозорого розпродажу. Застосування цього акта створює підґрунтя для переходу від адміністративного підходу до активної майнової політики, де ресурси громади розглядаються у формі інструменту сталого розвитку.

Питання цільового та ефективного використання бюджетних ресурсів урегульовано Законом України «Про публічні закупівлі». Цей акт зобов'язує підприємства, що діють у публічному секторі, зокрема на комунальній формі власності, дотримуватися принципів відкритості, доброчесності, рівного доступу та конкуренції під час придбання товарів, виконання робіт або надання послуг [8]. Регламентовані ним процедури спрямовані на запобігання нераціональному витрачання коштів, забезпечення прозорості фінансових рішень і підвищення рівня публічної довіри до дій органів влади.

Окремої уваги потребує питання бюджетної збалансованості, яке ускладнюється чинними законодавчими обмеженнями. Зокрема, мораторій на підвищення тарифів у комунальній сфері, запроваджений на державному рівні, суттєво впливає на фінансову стабільність підприємств. Фіксовані тарифи не відображають реального зростання вартості енергоносіїв, матеріалів та послуг, що веде до хронічного дефіциту обігових коштів. Такий стан обмежує можливості для залучення інвестицій, впровадження інновацій, технічного переоснащення та модернізації основних фондів. У підсумку це створює системну загрозу спроможності комунального сектора виконувати свої функції на належному рівні та реагувати на нові виклики.

Регламентація фінансових аспектів діяльності підприємств базується на положеннях бюджетного та

податкового кодексів. Бюджетний кодекс України визначає засади формування, структуру й напрями використання місцевих бюджетів, з яких можуть надаватися дотації, субвенції чи інші види фінансової підтримки відповідним суб'єктам [9]. Водночас комунальні підприємства, залежно від форми організації своєї діяльності, зобов'язані здійснювати бюджетні відрахування, що також впливає на фінансову спроможність місцевих громад. Податковий кодекс України встановлює правові механізми оподаткування, обчислення та сплату податку на прибуток, ПДВ, плати за землю, екологічного податку та інших зборів [10].

Доповненням до цього нормативного блоку є Закон України «Про оренду державного та комунального майна», який встановлює правовий режим передачі об'єктів у користування на платній основі. Регулювання орендних відносин дозволяє оптимізувати управління нерухомістю, забезпечити ефективне використання активів, уникнути простою майна та водночас створити джерело стабільних додаткових надходжень для місцевих бюджетів. Такий підхід посилює фінансову дисципліну, а також сприяє більш гнучкому й економічно вмотивованому використанню ресурсної бази територіальних громад [11]. Сукупність законів створює складну багаторівневу нормативну архітектуру, яка закладає адміністративно-правові основи функціонування комунального сектору в умовах децентралізації.

Після 2014 р. проблематика комунального господарства загострилася у зв'язку з розширенням повноважень органів місцевого самоврядування. На практиці комунальні підприємства часто функціонують у зоні суперечності між декларативною автономією та фактичною централізацією рішень. Це проявляється у відсутності стратегічного планування, низькому рівні прозорості в управлінні активами, складнощах у контролі за розподілом прибутків. За інформацією Міністерства розвитку громад та територій України налічується понад 16 тис. комунальних підприємств, більшість з яких демонстрували або нестійке фінансове становище, або збитковість [12].

Найпроблемнішими залишаються сфери житлово-комунального господарства та пасажирських перевезень, де технічне зношення інфраструктури та дефіцит фінансування ускладнюють модернізацію. У сфері теплопостачання втрати тепла в окремих підприємствах перевищують 20%, а близько 75% мереж потребують оновлення. Водночас позитивний досвід, зокрема у м. Ірпінь, Буча, Гостомель, Славутич, де реалізовано модернізацію тепломереж за підтримки грантів ЄС, свідчить про можливість розвитку за умови належного адміністрування [13].

Суттєвим бар'єром для сталого функціонування комунального сектору залишається фінансова залежність більшості підприємств від міжбюджетних трансфертів, дотацій та субвенцій. Такий стан формує нестійку модель фінансування, у межах якої підприємства часто не мають достатніх власних ресурсів для забезпечення стратегічного розвитку, оновлення інфраструктури чи запровадження сучасних управлінських практик. Обмежені надходження від основної діяльності не дають змоги здійснювати довгострокове планування, стримують інвестиційну активність і перетворюють підприємства на пасивних отримувачів підтримки.

Дефіцит фінансових інструментів призводить до зниження мотивації вводити інновації, підвищувати якість послуг, шукати ефективні господарські рішення. Загострюються ризики нерационального використання коштів, зокрема в системі публічних закупівель, де вразливість до корупційних практик зростає за відсутності економічних стимулів і відповідальності за результат. У підсумку фінансова залежність підриває економічну самостійність підприємств і загальну спроможність сектору до модернізації.

Певним зрушенням стало впровадження цифрових інструментів публічного управління. Станом на 2024 рік понад 40% великих міст впровадили електронні реєстри контрактів комунальних підприємств, що підвищило рівень прозорості [14]. Однак ініціативи цифровізації часто блокуються нейтральними чиновниками або браком кваліфікованих кадрів.

З погляду правового регулювання, потребує оновлення вся система адміністрування. Важливо перейти до європейських стандартів доброго врядування, зокрема: посилити автономію громад, запровадити чіткі механізми корпоративного управління, а також сприяти розвитку державно-приватного партнерства. У цьому контексті показовими є приклади Львівської та Дніпропетровської областей, де реалізовано масштабні інфраструктурні проекти на основі партнерства з бізнесом [12]. Однак, структурні проблеми залишаються: нестача кваліфікованих кадрів, ускладнені процедури призначення керівників, відсутність інструментів громадського контролю.

Адекватне реагування на зазначені виклики потребує системного перегляду державної політики у сфері комунального господарства. Необхідність включає формування цілісної моделі, орієнтованої на економічну самостійність, управлінську гнучкість і підзвітність публічних підприємств. До її ключових елементів належить запровадження дієвих стимулів для впровадження інновацій, передусім через податкові преференції, доступ до цільових державних і регіональних програм, а також інструментів публічно-приватного партнерства.

Важливо створити розширення оперативної автономії комунальних підприємств, не послаблювати при цьому засобів зовнішнього нагляду та контролю за витрачанням публічних ресурсів. Впровадження сучасних стандартів прозорості, доброчесності та антикорупційної відповідальності має стати обов'язковим елементом внутрішньої організації таких суб'єктів. Практика країн-членів ЄС переконливо демонструє, що поєднання гнучкого регуляторного середовища, повної автономії та активної участі громад дозволяє стабільний

розвиток комунального сектора і підвищує його спроможність впливати на реалізацію регіональної політики.

Висновки. Комунальний сектор в Україні виконує критично важливу роль у забезпеченні життєздатності територіальних громад і реалізації державної регіональної політики. Його дієвість безпосередньо залежить від стабільності нормативного регулювання, здатності територіальних громад ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення та впроваджувати сучасні підходи до адміністрування.

На прикладах успішних муніципалітетів доведено потенціал розвитку комунальних підприємств за умов партнерства з бізнесом, залучення міжнародної технічної допомоги та активного застосування цифрових інструментів. Утвердження принципів відкритості, ефективного контролю за використанням публічних ресурсів і професіоналізації керівних кадрів є ключовими передумовами зміцнення сектору.

Комплексне оновлення законодавчої бази має супроводжуватись інституційною модернізацією, спрямованою на підвищення господарської автономії комунальних підприємств за збереження надійних механізмів зовнішнього нагляду. Запровадження чітких стандартів доброго врядування, підтримка інноваційної активності та розвиток державно-приватного партнерства повинні стати основою нової моделі публічного управління в комунальній сфері. У перспективі варто зосередитись на формуванні системи стратегічного планування, посиленні громадського контролю та забезпеченні балансу між інтересами місцевих громад, економічною доцільністю й публічною відповідальністю. Саме за таких умов можливо досягти сталого розвитку регіонів і зміцнення довіри до органів публічної влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституції України від 28.06.1996. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 05.06.2025).
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/28097-vr-57> (дата звернення: 05.06.2025).
3. Господарським кодексом України від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 05.06.2025).
4. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб : Закон України від 09.01.2025 № 4196-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення: 05.06.2025).
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 05.06.2025).
6. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 05.06.2025).
7. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text> (дата звернення: 05.06.2025).
8. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 05.06.2025).
9. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 05.06.2025).
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 05.06.2025).
11. Про оренду державного та комунального майна : Закон України від 03.10.2019 № 157-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text> (дата звернення: 05.06.2025).
12. Міністерство розвитку громад та територій України : Офіційний вебсайт. <https://mindev.gov.ua>.
13. Громадська організація «Інформаційно-аналітичний центр «Громадський Простір». URL: <https://www.prostir.ua/about-us/> (дата звернення: 05.06.2025).
14. Офіційний портал Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку. URL: <https://nkek.gov.ua/pro-nkek> (дата звернення: 05.06.2025).

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> [in Ukrainian].
2. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini. (1997, May 21). [On Local Self-Government in Ukraine]. *Zakon Ukrainy* № 280/97-VR. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/28097-vr-57> [in Ukrainian].
3. Hospodarskyi kodeks Ukrainy. (2003, January 16). [Commercial Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
4. Pro osoblyvosti rehuliuвання diialnosti yurydychnykh osib okremykh orhanizatsiino-pravovykh form u perekhidnyi period ta ob'iednan yurydychnykh osib. (2025, January 9). [On the Peculiarities of Legal Entities Regulation in the Transitional Period and Associations of Legal Entities]. *Zakon Ukrainy* No. 4196-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> [in Ukrainian].
5. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy. (2003, January 16). [Civil Code of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

6. Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky. (2015, February 5). [On the Principles of State Regional Policy]. *Zakon Ukrainy № 156-VIII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> [in Ukrainian].
7. Pro pryvatyzatsiiu derzhavnoho i komunalnoho maina. (2018, January 18). [On the Privatization of State and Communal Property]. *Zakon Ukrainy № 2269-VIII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text> [in Ukrainian].
8. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy. (2010, July 8). [Budget Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [in Ukrainian].
9. Pro publichni zakupivli. (2015, December 25). [On Public Procurement]. *Zakon Ukrainy № 922-VIII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> [in Ukrainian].
10. Podatkovyi kodeks Ukrainy. (2010, December 2). [Tax Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
11. Pro orendu derzhavnoho ta komunalnoho maina. (2019, October 3). [On the Lease of State and Communal Property]. *Zakon Ukrainy № 157-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text> [in Ukrainian].
12. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. [Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine]. Retrieved from: <https://mindev.gov.ua> [in Ukrainian].
13. Hromadska orhanizatsiia "Hromadskyi Prostir" – Informatsiino-analitychnyi tsentr. [NGO "Public Space" – Information and Analytical Center]. Retrieved from: <https://www.prostir.ua/about-us/> [in Ukrainian].
14. Natsionalna komisiiia, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferakh elektronnykh komunikatsii, radiot chastotnoho spektra ta nadання posluh poshtovoho zviazku. [National Commission for the State Regulation of Electronic Communications and Postal Services]. Retrieved from: <https://nkek.gov.ua/pro-nkek> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.06.2025

УДК 342.9:342.5:342.7

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-123-127

Красногор Олександр Володимирович,
кандидат юридичних наук, приватний нотаріус
krasnogorav@ukr.net
ORCID ID: 0009-0004-0901-7033

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ОХОРОНИ ПРАВ ЛЮДИНИ

Стаття присвячена розкриттю специфіки здійснення парламентського контролю як одного із видів державного контролю за діяльністю Міністерства юстиції України у сфері охорони прав людини, оскільки одним із основних завдань Міністерства є захист прав і свобод громадян, забезпечуючи реалізацію правової політики держави, контроль за виконанням законодавства та співпрацю з міжнародними організаціями.

Встановлено, що Державний контроль здійснюється органами державної влади, відіграє ключову роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку, стабільності держави та дотриманні прав, свобод та інтересів громадян, відповідно виділяються різновиди державного контролю.

Виходячи зі специфіки діяльності Міністерства юстиції, виділено класифікацію форм парламентського контролю та розкрито їх сутність.

Актуалізовано, що сутність парламентського контролю передусім полягає в оцінці з боку парламенту у визначених законодавством формах роботи окремих органів, в контексті нашого дослідження – Мін'юста.

Вказано, що охорона прав людини є основою демократії, без якої неможливо побудувати справедливе та відкрите суспільство, відповідно – державний контроль у цій сфері полягає у тому, що держава зобов'язана гарантувати, що її органи, посадові особи ставляться з повагою до прав та свобод людини та громадянина, а в разі їх порушення – проводити заходи для їх відновлення.

Резюмовано, що парламентський контроль — це система заходів, за допомогою яких Верховна Рада України здійснює нагляд за діяльністю органів виконавчої влади, правоохоронних органів, державних підприємств та інших установ, щоб забезпечити дотримання законів, принципів демократії, прозорості та підзвітності.

Ключові слова: державний контроль, парламентський контроль, охорона прав людини, виконавча влада, Верховна Рада України, депутатський запит, народні депутати.

Krasnohor O. PARLIAMENTARY CONTROL AS A TYPE OF STATE CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF THE MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE IN RELATION TO THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

The article focuses on the specifics of parliamentary control as one of the types of State control over the activities of the